

Hlavní správa StB ČSR
Analytický odbor
Č. j. OS-00139/A-70

Přísně tajné:
Výtisk číslo: 3
Počet listů: 7

V Praze, dne 25. března 1970

K činnosti soc. demokratické strany.

Aktivizace části bývalých pravicových funkcionářů soc. demokratické strany (SDS) po lednu 1968 byla jedním z činitelů, negativně ovlivňující vývoj vnitropolitické situace v ČSSR. Stala se o to nebezpečnější, že za podpory ze zahraničí a souhlasu některých komunistů (SMRKOVSKÝ, KRIEGEL, MLYNÁŘ, ŠIMON, LITERA, LIS, KŘEN, HEJZLAR, PELIKÁN a dalších) využili polednový vývoj k obnovení SDS v Československu. Přitom od samého počátku počítali s tím, že činnost této strany bude opoziční.

V čele přípravného ústředního výboru SDS stáli: předseda Zdeněk BECHYNĚ, gen. tajemník dr. Josef VEVERKA, ved. org. komise Josef MUNZAR, vedoucí tiskové komise Přemysl JANÝR, František ČOUPEK a další. Jeho ideology byli dr. Ivan SVITÁK, dr. Pavel TOMEK a dr. Jaroslav KOHOUT. ÚV SDS postupně vydával písemná prohlášení a pokyny ^{pro} organizační výstavbu SDS na území Čech a Moravy. Vytvářené organizace na všech úrovních se staly faktory nepřátelské základny proti KSČ.

I když tehdejší předsednictvo ÚV KSČ a MF vydaly oficiální záporné stanovisko k přípravné činnosti SDS,

její funkcionáři rozeslali na KPV pokyn (podepsal ho MUNZAR), aby se dále zakládaly přípravné výbory této strany a bylo pokračováno v její činnosti.

Zůstává faktem, že činnost ÚPV SDS se v roce 1968 aktivně vyvíjela v organizování různých nátlakových akcí a tiskových kampaní za obnovu SDS. Například bylo vydáno prohlášení o kladném postoji ÚPV SDS k "2 000 slov" s výzvou, aby z ÚV KSČ byli odstraněni konzervativci (byli jmenováni). Cílem vedoucích funkcionářů bylo dosáhnout "svobodných voleb" a změny politických poměrů v ČSSR.

Existují rovněž fakta o spojení vedoucích funkcionářů SDS do zahraničí: v červnu 1968 zaslal Zd. BECHYNĚ prostřednictvím Labour Party zprávu o své činnosti pro Socialistickou internacionálu (SI). Bylo navázáno spojení s funkcionáři rakouské SPÖ. Úzký styk byl i na představitele soc. dem. emigrace dr. Viléma BERNARDA, Václava HOLUBA (funkcionáře SI) a Blažeje VILÍMA do Londýna. Spojení existovalo i s Josefem JONÁŠEM ve Vídni. Od emigrace požadovali pomoc politickou, morální i hmotnou. Z pověření ÚV SDS jednal např. ve Vídni v tomto směru dr. Julius MIČKO (býv. diplomat z éry tzv. Slovenského státu). Tuto skutečnost potvrzuje dr. Josef KÖNIGSMARK z Plzně, který uvedl, že v červenci 1968 měl na sekretariátě SPÖ ve Vídni jednání s emigrantem Františkem ŠVEHLOU, býv. předsedou KV SDS Karlovy Vary. Hovořilo se m. j. i o tom, že Zd. BECHYNĚ nechal v Rakousku vytisknout legitimace a známky pro členy soc. dem. v ČSSR. KÖNIGSMARK byl pověřen, aby Zd. BECHYNĚMU, spisovatelům ŠKVORECKÉMU a V. HAVLOVI předal dopisy a pokyny pro další činnost. Spisovatel HAVEL - jak se KÖNIGSMARK dozvěděl ve Vídni - měl přivést do ČSSR ze své návštěvy USA instrukce pro další činnost.

V uváděném období se ve zvýšené míře rozvíjejí styky vedoucích funkcionářů SDS se zahraničím. V červenci

1968 k nám přijíždí z USA soc. dem. emigrant M. J. BROUČEK a jedná s J. MUNZAREM a V. KOUBKEM. Dr. Jaroslav KOHOUT, funkcionář ÚPV SDS, využil v květnu 1968 služební cesty do NSR, kde jednal s odpovědnými pracovníky SPD. Do Prahy rovněž přijíždí prof. Karel SCHWEIZER z Kolína n. Rýnem, aby navázal styky s dr. I. SVITÁKEM a dalšími funkcionáři SDS, Tlumočil jim snahu SPD, která má zájem na dalším rozvíjení činnosti za obnovu SDS. Ze západního Německa k nám přijíždí i prof. Hans APEL, americký státní příslušník. Za asistence Jaromíra KUBÍKA, funkcionáře MěPV SDS provádí u nás výzkum veřejného mínění občanů, který je zaměřen k politice ÚV KSČ, vztahu k SSSR a přátelství se Západem.

Intenzivní činnost za obnovu SDS a změnu politického režimu ze strany funkcionářů ÚPV byla přerušena vstupem spojeneckých vojsk na naše území. Poslední zasedání se konalo dne 30. srpna 1968 v bytě Zd. BECHYNĚ. Zúčastnil se ho P. JANÝR a několik dalších funkcionářů. Vzhledem k tehdejší události bylo rozhodnuto upustit od další činnosti. Toto stanovisko měli oficiálně oznámit na ÚV KSČ. Při hodnocení situace bylo na schůzce uváděno, že jejich činnost měla pozitivní význam jak pro průběh demokratizačního procesu, tak i v řadách KSČ. Účastníci se dohodli, že bude nutno i nadále mezi sebou udržovat spojení, jelikož k obnově SDS musí dojít v pozdější době. MUNZAR s LAMBERKEM měli zničit veškeré písemnosti (později se zjistilo, že jsou nadále uschovány).

Reakce na činnost ÚPV SDS po 21. srpnu 1968 v řadách býv. funkcionářů strany byla různá. Někteří staří funkcionáři ÚV i KV z Prahy nelibě nesli progresivní snahu věkově mladších, převzít vedoucí funkce (především BECHYNĚ, JANÝR a MUNZAR). Vytýkali jim, že svojí přílišnou aktivitou přispěli k srpnovým událostem. Podle jejich mínění měli dle pokynů soc. dem. emigrace a učině-

ných dohod s progresivním křídlem v KSČ počkat až na zářijový mimořádný XIV. sjezd KSČ.

Je ověřeno, že tehdejší jednání mezi MěV KSČ a představiteli ÚPV SDS vedl především tajemník dr. Jaromír LITERA (v té době důvěrný přítel JANÝRA), z počátku nabízel vstup do KSČ všem býv. soc. demokratům s vrácením dřívějších postavení. Sliboval jim i změnu názvu strany. Opis dohod má vlastnit Zd. BECHYNĚ, který je t. č. v Mariánských Lázních.

V současné době se z uvedených důvodů býv. funkcionáři SDS snaží vydávat svoji nepřátelskou činnost po lednu 1968 za naprosto legální. Čs. tisk (RFA ŽS) zveřejnil několik článků, které výstižně charakterizovaly jejich činnost jako kontrarevoluční. V důsledku této skutečnosti Zd. BECHYNĚ a J. MUNZAR (zřejmě v dohodě s JANÝREM a spol. v zahraničí) vydali býv. funkcionářům ÚV SDS pokyn, aby v případě vyšetřování odmítli výpovědi. Mají se odvolávat na BECHYNĚHO, VEVERKU, MUNZARA, JANÝRA, jako na osoby, za činnost SDS odpovědné, které jednaly a postupovaly podle dohod s tehdejším ÚV KSČ.

O obsahu těchto dohod a jednání uveřejnil JANÝR pod značkou "BOHEMIUS" obsáhlý článek ("21. srpen a sociální demokracie") v časopise "Die Zukunft" v prosinci 1969. Demagogicky v něm píše o slučování procesu soc. dem. s KSČ v roce 1948 jako o protiústavním aktu. Obhajuje obnovení soc. dem. strany v roce 1968 v ČSSR a napadá současné vedení KSČ, které - podle něho - o dohodách s představiteli ÚPV SDS muselo vědět a dnes tuto činnost vydává za kontrarevoluční.

V době srpnových událostí 1968 se část neaktivnějších organizátorů přípravného výboru z obav před zatčením ukrývala. Pak se však zapojila do tvorby a rozvážení letáků v redakci Mladé Fronty. Podobně tomu bylo i u některých funkcionářů v krajích.

V průběhu dalšího vývoje bylo zřejmé, že snahou býv. funkcionářů SDS je, zachovat si své pozice v různých funkcích ve společenských organizacích. Je to např. v současné době v SPB, kde se koncentrují. Tam se také prostřednictvím různých komisí snaží ovlivňovat politický a hospodářský život této organizace. Vyvíjejí silný tlak na odstranění a izolování osob, které zastávají internacionální stanovisko. Prosazují také, aby bylo dosaženo maximálního počtu rehabilitací u osob, v minulosti oprávněně potrestaných. Aktivní činnost v tomto směru vyvíjí býv. generální prokurátor dr. František TRŽICKÝ. Využívá přitom svých známých z řad advokacie, prokuratury a soudnictví z nichž mnozí se na tyto úseky dostali v roce 1968.

V současné době svoji politickou platformu uplatňují v Jack London klubu, který založili, a v jehož čele jsou: J. MUNZAR, Zd. FLAZAR, R. NOHA a další. Jejich cílem je, vytvořit co nejširší základnu této organizace v celé republice. Je nutno konstatovat, že se jim to v poslední době daří. Do uvedeného klubu získávají členy z řad inteligence a mládeže, včetně příslušníků trampských osad. Chtějí na členstvo ideologicky působit v duchu "demokratického socialismu". Každé dva týdny pořádají schůzky s přednáškovou náplní o životě v západních zemích a ironizují na nich socialistické zřízení.

Podle agenturního zjištění má jeden z organizátorů ÚPV SDS Václav KLUZAK ze Soběslavi, pracovat na analýze činnosti v roce 1968. Zprávu (pod názvem "Československé jaro") chce poslat do zahraničí a naznačit v ní, jak si počínat dále a přitom využít některých členů ÚV KSČ.

V poslední době byly získány i poznatky ze soc. dem. centra v zahraničí. Nejaktivněji si především vedou dr. Vilém BERNARD, nyní sekretář Unie pro střední a východní Evropu /exulantská sekce při SI/ a býv. soc. dem. prominent Václav HOLUB. Oba spolu úzce spolupracují. Cestou rozvědky je zjištěno, že BERNARD a VILÍM mají být řízení anglickou zpravodajskou službou. BERNARD disponuje značnou částkou finančních prostředků na podporu soc. dem. hnutí. VILÍM postupně navázal spojení s několika býv. funkcionáři SDS u nás a vyžaduje na nich pro SI informace o vývoji v ČSSR. V této záležitosti úzce spolupracuje s emigrantem Josefem JONÁŠEM, šéfredaktorem Vídeňských svobodných listů. JONÁŠ v roce 1948 spolupracoval nejprve s francouzskou a pak s americkou zpravodajskou službou. Má být ve styku i s rakouským STAPEM.

Prostřednictvím čs. rozvědky je zjištěno, že rakouská SPÖ uvolnila po srpnových událostech 1968 ze svých prostředků milión šilinků na podporu SDS v Československu. Z této sumy měl JONÁŠ k dispozici stále 20 000 šilinků. Jmenovaný společně se švýcarskou organizací SAH organizoval pro emigrující funkcionáře SDS z ČSSR finanční pomoc do Švédska, Švýcarska a dalších západních zemí. Za P. JANÝREM vyjeli v průběhu roku 1969 J. MUNZAR a dr. J. VEVERKA, aby jednali s J. JONÁŠEM a funkcionáři SPÖ. MUNZAR se ve Vídni také sešel s Evženem LÖBLEM. V druhé polovině roku 1969 několikrát jednal s předsedou SPÖ býv. tajmeník Svazu českých novinářů dr. Stanislav MALEČEK.

V Londýně jednal s V. BERNARDEM o otázkách příští činnosti SDS dr. Zdeněk FLAJZAR a Zd. BECHYNĚ. Po návratu BECHYNĚ uváděl, že je třeba perspektivně počítat s vytvořením "nové politické strany" za účasti progresivních komunistů. Podnět k této akci prý může dát jen příhodný politický vývoj. Stejný názor vyslovili i další funkci-

onáři, J. MUNZAR, TOMEK, KARL a jiní. MUNZAR s KÁRLEM doporučovali, že je nutné zajistit si dobré postavení a vyčkat, až přijde situace, kdy se v ÚV KSČ opět dostane k moci skupina, která přejde na pozici SDS. Je nutno vyčkat dva až tři roky. Rozklad v KSČ - podle MUNZARA - pokračuje bez jejich pomoci. Je proto zbytečné, aby do tohoto procesu zasahovali oni, je prý nutno vyčkat.

Cestou rozvědky bylo dále zjištěno, že 1. srpna 1969 přijel do Vídně emigrant dr. I. SVITÁK na schůzku a jednání s některými bývalými činiteli SDS z Prahy. Za tímto účelem tam přijel i dr. Radomír LUŽA, rezident americké zpravodajské služby.

Jeden z nejaktivnějších členů ÚPV SDS P. JANÝR se v současné době zdržuje ve Vídni, kde studuje problematiku "dělnického hnutí a činnost českých poslanců v rakouském sněmu". Stipendium získal z prostředků SI prostřednictvím SPÖ. JANÝR udržuje m. j. styky s pracovníky "Svobodné Evropy" ve Vídni a Mnichově. Dodává jim zprávy o vývoji v ČSSR a materiály o situaci v ÚV KSČ. Udržoval - jak je známo - důvěrné styky s pracovníkem ÚV KSČ Stanislavem POŠUSTOU. JANÝR má ještě řadu dalších styků u nás i v zahraničí. Podle jeho vyjádření ideově přešel na platformu SDS i PELIKÁN.

Společně s Karlem BERANEM, býv. dopisovatelem ČTK pracuje nyní JANÝR na koncepci úprav vztahů mezi starým a novým exilem, zejména ke vztahu k intelektuálům z řad býv. členů KSČ. Spolu také měli na únor 1970 připravit sjezd nových emigrantů - intelektuálů v Itálii (měli se jej zúčastnit: PELIKÁN, ŠIK, VOLNÝ, JEZDINSKÝ, LIEHM, JANÝR, BERAN a další). K projednávání jsou prý připraveny tři základní otázky, jako podklad pro sblížení názorů půnorové a nové emigrace. Mají to být tyto body:

1. Socialismus v ČSSR je nediskutovatelný;
  2. odsoudit únor jako protiústavní akt a
  3. svobodné volby za účasti dřívějších politických stran.
- Uváděné poznatky jsou prověřovány.

X X X

Státní bezpečnost i nadále pokračuje ve sledování bývalých organizátorů zakázané SDS, zejména z hlediska jejich vztahů na zahraniční emigraci. Všechny získávané poznatky jsou urychleně prověřovány, aby mohl být informován příslušný stranický orgán. K JÁ-NÝROVI a MUNZAROVÍ jsou soustřeďovány dokumenty ve smyslu vznesení obvinění.

Náčelník analytického odboru
HS StB ČSR

plk. Josef C V R Č E K